

การศึกษาสารสำคัญในรากเครือตดหมาเพื่อพัฒนาข้าวเกรียบว่าว

Study of chemical constituent of *Paederia linearis* Hook f. for development of Khaw Greab Waw

สุนทร เอกสัน¹ สุวรรณ สุ่มมาตย์^{1*} อรทัย สายสะอาด^{1**}

โปรแกรมวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อำเภอเมือง, จังหวัดอุบลราชธานี, 34000

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาสารสำคัญในสารสกัดหยาบรากเครือตดหมาและสภาวะที่เหมาะสมในการสกัดสารสำคัญในรากเครือตดหมาแล้วนำไปใช้พัฒนาการผลิตข้าวเกรียบว่าวที่ผสมรากเครือตดหมา โดยนำรากเครือตดหมาสดมาสกัดสารสำคัญด้วยวิธีการแช่ในตัวทำละลายทั้งหมด 3 ชนิด คือ น้ำ เอทานอลและเมทานอล กำหนดระยะเวลาในการสกัด 3, 7, และ 15 วันได้สารสกัดหยาบทั้งหมด 15 ตัวอย่าง แล้วตรวจสอบองค์ประกอบทางเคมีเบื้องต้นของสารสกัดหยาบ โดยใช้เทคนิคต่างๆ เช่น GC และ HPLC เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทดสอบเปรียบเทียบลักษณะรสชาติของข้าวเกรียบว่าว เมื่อผสมรากเครือตดหมากับข้าวเกรียบว่าวที่ไม่ได้ผสมรากเครือตดหมา โดยการทำแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เพื่อนำไปพัฒนาการผลิตข้าวเกรียบว่าวผสมรากเครือตดหมา ซึ่งเป็นการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้สูตรการผลิตข้าวเกรียบว่าวที่มีส่วนผสมของสมุนไพรไทย

บทนำ

ข้าวเกรียบว่าวเป็นขนมที่รู้จักกันดีและเป็นขนมที่นิยมกันมากในอดีต โดยเฉพาะคนไทยในภาคอีสานเพราะขนมชนิดนี้จะกินเป็นประจำในประเพณีงานบุญข้าวจี่ วิธีการทำก็ง่ายไม่ได้ยุ่งยากซับซ้อน โดยเริ่มจาก ข้าวที่นึ่งสุกมาตำให้ละเอียดขณะตำชาวบ้านจะนิยมเอาน้ำจากพืชชนิดหนึ่ง ชื่อว่า “เครือตดหมา” ที่กรองไว้ผสมเข้าไปด้วยเพราะจะให้กลิ่นหอมและมีรสหวานตามธรรมชาติ อีกทั้งจะทำให้แป้งมีเนื้อนุ่ม นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าการใส่รากเครือตดหมาจะช่วยทำให้ข้าวเกรียบว่าวพองตัวได้ดี เมื่อตำข้าวละเอียดพอสมควรแล้วเติมน้ำตาลและงา ตำต่อไปจนน้ำตาลละลายเข้ากันดีแล้วทำเป็นแผ่น นำไปตากแดดให้แห้งแล้วนำไปปิ้งรับประทานได้ จากภูมิปัญญาในการทำข้าวเกรียบว่าวผสมรากเครือตดหมาในสมัยก่อนนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างมาก เพราะรากเครือตดหมาถือว่าเป็นพืชที่มีประโยชน์และมีสรรพคุณทางยามากมาย เช่น เครือตดหมาทั้งเถานำมาต้มดื่มรักษาอาการอักเสบบริเวณคอ ปาก รักษาบาดแผลปฐมพยาบาลบาดแผล แก้กัดไข้รากสาด แก้พิษไข้ ขับปัสสาวะ แก้ตัวร้อน ขับลม ขับพยาธิไส้เดือน แก้ตัวร้อน เจ็บอุจจาระ เป็นยาอายุวัฒนะ ดอนพิษต่างๆ เช่น ดอนพิษสุรา ยาสูบ พิษจากอาหารรวมทั้งแก้อาเจียร ในส่วนขอใบ ใช้แก้ปวดฟัน แก้ระมะนาด แก้การปวดแสบปวดร้อนที่ผิวหนังโดยใช้ตำพอก แก้ไข้ รักษาบาดแผล เป็นยาระบายอ่อนๆ ในเด็ก รักษาไข้ป่า โดยการใส่พอกศีรษะ แก้พิษงู แก้ปวดฟัน แก้ระมะนาด แก้เริ่ม งูสวัด แก้ปวดแสบปวดร้อนทำเป็นอาหารบำรุงกำลังสำหรับคนฟื้นไข้หรือคนชรา ส่วนของราก ใช้ฝนหยอดตาแก้ตาฟาง ตะแฉะ ตามัว ถ้าต้มดื่มทำให้อาเจียร แก้โรคลีซ่าน ไข้บ้านปาก รักษาอาการปวดฟัน ผื่นตาแก้ริดสีดวงทวาร

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาสภาวะที่เหมาะสมในการสกัดสารสำคัญในรากเครือตดหมา
- เพื่อศึกษาสารสำคัญในการสกัดหยาบรากเครือตดหมา
- เพื่อพัฒนาการผลิตข้าวเกรียบว่าวผสมรากเครือตดหมา

การสกัดสารสำคัญ

การสกัดสารสำคัญจากรากเครือตดหมาโดยจะใช้วิธีการแช่ในตัวทำละลายทั้งหมด 3 ชนิด คือ น้ำ เอทานอล เมทานอล มีขั้นตอนดังนี้

- นำรากเครือตดหมามาล้างทำความสะอาดตัดเป็นชิ้นเล็กๆ

- ชั่งน้ำหนัก 100 กรัม แล้วนำมาโขลกให้แตกแล้วใส่ในขวดโหลแล้วเติมน้ำทำละลาย 200 มิลลิลิตร
- ปิดฝาขวดตั้งทิ้งไว้อุณหภูมิห้อง เป็นเวลา 3, 7 และ 15 วันโดยเขย่าเป็นระยะๆ
- กรองสารละลายที่สกัดได้
- ระเหยตัวทำละลายด้วยเครื่อง Rotary evaporator จนตัวทำละลายระเหยหมด จะได้สารสกัดหยาบในชั้นน้ำ เมทานอล เอทานอล
- ทำการสกัดซ้ำกัน 3 รอบ

เครือตดหมา

ผลการทดลอง

อยู่ระหว่างการทดลอง

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. อรทัย สายสะอาด อาจารย์ที่ปรึกษา นายอ้อด ศรีมณี นายธานี บัวทอง เจ้าหน้าที่ห้องเคมีที่ได้ให้คำแนะนำและเตรียมอุปกรณ์ในการทำแลป ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาเคมีที่ให้คำแนะนำและมีส่วนร่วมในการทำแลป และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาเคมีทุกท่านที่ให้คำแนะนำมาโดยตลอด

